

Załącznik nr 3 do wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego

AUTOREFERAT

Dorota Marquardt
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Informatyki i Komunikacji
Katedra Projektowania i Analizy Komunikacji

Katowice 2024

Spis treści

1. Podstawowe informacje o kandydacie: imię i nazwisko	4
2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne, z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej	4
2.1. Dyplom doktorski.....	4
2.2. Pozostałe dyplomy/świadectwa	4
3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych	5
4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późniejszymi zmianami).....	5
4.1. Główne osiągnięcie naukowe stanowiące wkład w rozwój dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach	5
4.2. Omówienie osiągnięcia	6
4.2.1. Uzasadnienie podjęcia badań – identyfikacja luki badawczej	6
4.2.2. Cel naukowy rozprawy oraz założenia badawcze	7
4.2.3. Pytania badawcze	8
4.2.4. Metodyka i materiał badawczy prowadzonych badań	9
4.2.4.1. <i>Materiał badawczy</i>	9
4.2.4.2. <i>Metody badawcze</i>	10
4.2.4.3. <i>Przebieg badań</i>	10
4.2.5. Układ i struktura monografii	13
4.2.6. Rezultaty badań teoriopoznawczych i empirycznych	14
4.3. Wkład do nauki – teoretyczne i aplikacyjne znaczenie wyników badań.....	18
4.4. Bibliografia wykorzystana w autoreferacie.....	19
5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej .	21
5.1. Zainteresowania naukowo-badawcze	21
5.1.1. Opis osiągnięć naukowych w polu badawczym: Analiza dyskursu i komunikacja w mediach społecznościowych	21
5.1.2. Opis osiągnięć naukowych w polu badawczym: Zaufanie we współczesnej komunikacji medialnej	24
5.1.3. Opis osiągnięć naukowych w polu badawczym: Komunikacja z generatywną sztuczną inteligencją	25
5.2. Syntetyczne zestawienie dorobku w ujęciu ilościowym	27
5.2.1. Zestawienie zbiorcze publikacji	27
5.2.2. Udział w konferencjach i seminariach naukowych	28
5.2.3. Współpraca naukowa z innymi uczelniami.....	29
5.2.4. Udział w komitetach organizacyjnych i naukowych	30

5.2.5. Działalność ekspercka.....	30
6. Informacje o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.....	30
6.1. Osiągnięcia dydaktyczne.....	30
6.2. Osiągnięcia organizacyjne.....	32
6.3. Osiągnięcia popularyzatorskie i eksperckie	33
7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.	34

1. Podstawowe informacje o kandydacie: imię i nazwisko

Dorota Marquardt (Konieczna)

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne, z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

2.1. Dyplom doktorski

Dyplom doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa.

Stopień naukowy nadany uchwałą Rady Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 18 czerwca 2013 r.

Tytuł rozprawy doktorskiej:

Analiza dyskursu tożsamościowego na przykładzie wypowiedzi współczesnej młodzieży

Promotor:

Prof. dr hab. Aldona Skudrzyk

Recenzenci:

Prof. dr hab. Kazimierz Ożóg (Uniwersytet Rzeszowski),

Prof. dr hab. Jacek Warchała (Uniwersytet Śląski).

2.2. Pozostałe dyplomy/świadectwa

- Świadectwo ukończenia studiów doktoranckich na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (2009-2013).
- Dyplom ukończenia studiów dziennych magisterskich na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w 2009 r. – uzyskanie tytułu magistra filologii polskiej (specjalność: komunikacja społeczna) na podstawie pracy magisterskiej: *Symulakrum jako współczesna forma mimesis w „Lubiewie” Michała Witkowskiego*
Promotor: prof. dr hab. Aldona Skudrzyk.
- Dyplom ukończenia szkolenia „Sieci neuronowe”, 19-20 listopada 2018 r. StatSoft Polska.
- Dyplom ukończenia „Data mining – kurs podstawowy”, 2-3 marca 2017 r., StatSoft Polska.
- Certyfikat tutora akademickiego, 2017 r.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych

2017-nadal adiunkt w Katedrze Projektowania i Analizy Komunikacji, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

2013-2017 adiunkt w Katedrze Dziennikarstwa Ekonomicznego i Nowych Mediów, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

2012-2013 asystent w Samodzielnym Zakładzie Dziennikarstwa Ekonomicznego i Nowych Mediów, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

2011-2013 sekretarz redakcji w Instytucie Podstaw Inżynierii Środowiska PAN

Pełnione funkcje:

Pracownik naukowo-dydaktyczny (badawczo-dydaktyczny)

Członek Rady Wydziału Informatyki i Komunikacji

Pełnomocnik Dziekana WIiK ds. kontaktów ze szkołami

Opiekun szkół ponadpodstawowych w ramach patronatów UEK

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późniejszymi zmianami)

4.1. Główne osiągnięcie naukowe stanowiące wkład w rozwój dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach

Tytuł osiągnięcia naukowego

Dialog z chatbotem. Ujęcie mediolingwistyczne

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2024, ss. 301,

ISBN 978-83-7875-898-3,

e-ISBN: 978-83-7875-899-0

Monografia zamieszczona w Śląskiej Bibliotece Cyfrowej w wolnym dostępie:

<https://sbc.org.pl/dlibra/publication/944427>

Recenzent wydawniczy:

dr hab. Krzysztof Kaszewski, Uniwersytet Warszawski.

4.2. Omówienie osiągnięcia

4.2.1. Uzasadnienie podjęcia badań – identyfikacja luki badawczej

Dialog z chatbotem stał się dla wielu osób nową, coraz częściej praktykowaną formą komunikacji, szczególnie od czasu wprowadzenia w 2022 r. do darmowego użytku chatbota ChatGPT. Taka komunikacja ukierunkowana jest m.in. na pozyskiwanie informacji, wiedzy i rozrywkę, a także na budowanie relacji z chatbotami, które, w założeniu, często mają być analogiczne do tych międzyludzkich. Wszystko to sprawia, że korzystanie z chatbotów w całości lub części opartych na wielkich modelach językowych, jest istotną zmianą społeczną i kulturową, a chatboty nowym, ważnym elementem ekosystemu mediów.

Wynikające z tych zmian technologicznych przeobrażenia w komunikowaniu sprowokowały mnie do postawienia pytań badawczych, m.in. dotyczących charakterystyki komunikacji ludzi z chatbotami, różnic i podobieństw do już istniejących jej form oraz poddaniu refleksji postaw ludzi, którzy w dialog (interakcję) z chatbotami wchodzi. Zagadnienia te wskazują bowiem na ważny problem współczesności, a szybki rozwój generatywnej sztucznej inteligencji na coraz większy jej wpływ na świat.

Początkowo podjęłam badania nad wskazanymi pytaniami z różnych perspektyw badawczych, aby następnie skoncentrować się na podejściu mediolingwistycznym. Przygotowaniem do podjęcia takich badań były w moim przypadku: ukończenie doktoranckich studiów językoznawczych, prowadzenie badań nad analizą dyskursu i dialogami w mediach oraz uczestnictwo w kursach związanych ze stroną techniczną funkcjonowania nowych mediów i sztucznej inteligencji, a także dyskusje nad moimi wystąpieniami podczas sekcji „Język w mediach” PTKS. Do ukierunkowania badań nad dialogami w mediach społecznościowych, w tym od strony językowej, społecznej i związanej z tematyką zarządzania oraz analizy interakcji ludzi z programami komputerowymi przyczyniły się projekty badawcze, w których uczestniczyłam i które zaowocowały publikacjami, w tym w wydawnictwach zagranicznych.

Podczas wstępnych badań o charakterze eksploracyjnym, m.in. w związku z udziałem we wspomnianych międzynarodowych projektach, zaobserwowałam lukę wiedzy w zakresie mediolingwistycznych aspektów komunikowania się z chatbotami, łączących płaszczyznę językową, społeczno-kulturową i techniczną. Badania literaturowe wykazały brak takich kompleksowych opracowań. Analizowane publikacje dotyczące chatbotów skupiały się przede wszystkim na aspektach technologicznych (informatycznych), którym od lat 50 XX w. poświęcano wiele miejsca na łamach czasopism naukowych, w tym na przetwarzaniu języka

naturalnego. W niewielkim tylko zakresie badania chatbotów dotyczyły kwestii językowych i społecznych. Nieliczne analizy, które w jakiś stopniu związane były z tematem języka i konstrukcji dialogu z systemem komputerowym, skupiały się przede wszystkim na badaniach ilościowych języka dialogów prowadzonych w języku angielskim i ilościowej analizie długości kroków dialogowych. Uznałam więc za istotne uzupełnienie wiedzy w zakresie języka dialogu ludzi z chatbotami oraz konstrukcji takich dialogów w języku polskim i szerszego umiejscowienia ich w badaniach nad komunikacją społeczną.

Ważną motywacją do podjęcia takich badań była również ciekawość i chęć zrozumienia tego, jak jest skonstruowany dialog z chatbotem i w jaki sposób funkcjonuje on w społeczeństwie, według jakich i przez kogo ustalanych zasad jest on przeprowadzany, jakim ograniczeniom podlegają ludzie podczas takiej komunikacji i na jak wiele płaszczyzn naszego życia może mieć ona wpływ.

4.2.2. Cel naukowy rozprawy oraz założenia badawcze

Przedmiotem badań poddanych oglądowi naukowemu w monografii jest dialog ludzi z chatbotem konwersacyjnym. Głównym celem badań jest **opis dialogu człowieka z chatbotem konwersacyjnym w ujęciu mediolingwistycznym**. Decyzja, by ograniczyć badania do dialogów z chatbotami, które umożliwiają rozmowę na wiele tematów, a nie tylko rozmowę nastawioną na wykonanie zadania, takiego jak na przykład zakup kawy, wczasów czy załatwienie sprawy urzędowej, wynikała z kilku powodów.

Po pierwsze rozmowy, których celem jest załatwienie konkretnej sprawy mają zwykle uporządkowaną strukturę, obracają się w ramach powtarzalnych schematów i funkcjonują w konkretnych społecznych kontekstach związanych np. z zakupami (reklamacjami). Rozmowy takie wpisują się w dialogi zadaniowe, a takie były już analizowane, choć badań poświęconych dialogowi zadaniowemu człowieka z programem wciąż jest niewiele.

Po drugie ukierunkowanie badań tylko na jeden wybrany typ chatbotów wynikał z faktu ogromnej czasochłonności przeprowadzanych badań (np. znakowania korpusów). Jedyne części analiz, ze względu na skomplikowanie materiału badawczego i istniejące narzędzia, można było zautomatyzować.

Ponadto moje zainteresowania funkcjonowaniem człowieka w świecie, w którym technologia znacząco wpływa na procesy socjalizacji i kształtowania tożsamości sprawiły, że ten wybrany rodzaj dialogów był dla mnie najciekawszy i w moim odczuciu ważniejszy dla badań nad komunikacją w obszarze nauk o komunikacji społecznej i mediach.

Fundamentem teoretycznym podjętych badań nad dialogiem z chatbotami jest **mediolingwistyka**. Za podstawową przyjęłam **perspektywę krytyczną**, przy czym

uzupełniłam ją pewnymi **elementami tradycji fenomenologicznej i socjokulturowej**. W przedstawionych analizach dużą wagę przykładam do uwarunkowań **medialno-komunikacyjnych i technologicznych** oraz **instytucjonalnych**.

4.2.3. Pytania badawcze

W trakcie badań dążyłam do uzyskania odpowiedzi na podstawowe pytanie badawcze, które uznałam za podstawowe dla wybranego problemu badawczego: **czym charakteryzuje się dialog z chatbotem konwersacyjnym**. Przyjęłam, że aby uzyskać odpowiedź na to podstawowe pytanie, trzeba odpowiedzieć na pytania szczegółowe: (1) Jaka jest struktura dialogu z chatbotem konwersacyjnym? (2) Czy taka struktura jest charakterystyczna tylko dla dialogów z chatbotem konwersacyjnym, czy też jest ona podobna do struktury dialogów międzyludzkich? (3) Co wpływa na taką a nie inną strukturę dialogów z chatbotem? (4) W jaki sposób ograniczenia technologiczne i uwarunkowania społeczne wpływają na taką strukturę? (5) Czy charakterystyka społeczna użytkownika wchodzącego w dialog z chatbotem ma wpływ na strukturę takiego dialogu? (6) Czy siły illokucyjne i ruchy dialogowe w dialogach z chatbotem konwersacyjnym wchodzą we wzajemne korelacje? (7) Jakie są dominujące gry dialogowe w dialogach z chatbotem konwersacyjnym i od czego zależy ich wybór? (8) Czy w dialogu z chatbotem konwersacyjnym mamy do czynienia z jakimś charakterystycznym układem ról nadawczo-odbiorczych? (9) Czy w dialogach z chatbotem istnieje intersubiektywny kontekst? (10) Czy można mówić o dyskursie chatbotów (lub konkretnego chatbota)? A jeśli tak, to jakim uwarunkowaniom taki dyskurs podlega? (11) W jaki sposób funkcjonuje on w dialogach z człowiekiem? Formułując takie pytania badawcze chciałam uzyskać zadowalający opis dialogu z chatbotem konwersacyjnym z perspektywy mediolingwistycznej, a w rezultacie charakterystykę takiej komunikacji z konstytutywnego punktu widzenia oraz wyjście poza transmisyjny model komunikacji.

Do opisu dialogu z chatbotem konwersacyjnym wybrałam ramę teoretyczną pozwalającą na możliwie szeroką charakterystykę badanego zjawiska, która organizowałaby całość badania i pozwalała na wybór odpowiednich do materiału badawczego metod badawczych. Analizując różne możliwości zdecydowałam się na koncepcję Marii Wojtak dotyczącą wzorca gatunkowego. Uznałam, że koncepcja ta pozwala na zachowanie równowagi pomiędzy analizą czynników wewnętrznych organizujących dialog i jego język, a badaniem czynników zewnętrznych mających na niego wpływ. Jak podkreślają analitycy i kontynuatorzy myśli M. Wojtak, m.in. w specjalnym tomie „Studiów Medioznawczych” (nr 24/2023) poświęconym dorobkowi badaczki, jej koncepcja stanowi fundament teoretyczny i metodologiczny „myślenia o tekście, gatunku, dyskursie (...) w badaniach nie tylko

medialnych tekstów, ale mediów w ogóle” (s. 2). Dlatego płaszczyzny badania, które wyodrębniła Wojtak przy wzorcu gatunkowym, wykorzystałam do kompleksowego zbadania dialogu z chatbotem konwersacyjnym. Dialog taki przeanalizowano więc na poziomach: struktury, jego pragmatyki, stylistyki oraz aspektu poznawczego wraz z odbiorem społecznym.

Wielopłaszczyznowy opis dialogu, poprzedzony badaniami literaturowymi i analizami związanymi ze stworzeniem odpowiedniej do materiału badawczego metodologii, powstał na podstawie analiz zgromadzonych korpusów dialogów ludzi z chatbotami oraz badań ankietowych respondentów rozmawiających z chatbotami uzupełnionych wywiadem pogłębionym.

4.2.4. Metodyka i materiał badawczy prowadzonych badań

4.2.4.1. *Materiał badawczy*

Reprezentatywność wyników badań dialogów z chatbotami konwersacyjnymi zależy nie tylko od wybranego podejścia badawczego, ale również od wielkości i liczby korpusów takich dialogów. Dlatego na potrzeby niniejszych badań zgromadzono cztery korpusy rozmów:

- z dwoma chatbotami:
 - Anną Campo, autorskim chatbotem przygotowanym specjalnie do badań,
 - z chatbotem ChatGPT w wersji 3.5;
- z wielkim modelem językowym LaMDA, stanowiącym następnie podstawę dla chatbota Bard, który w grudniu 2023 r. (w Polsce w 2024 r.) został zmieniony i funkcjonuje obecnie jako Gemini;
- z ludźmi poprzez internetowy komunikator tekstowy.

W związku z tym, że w monografii skupiono się nie tylko na cechach dialogu i jego uwarunkowaniach techniczno-instytucjonalnych, ale również na postawach ludzi oraz ich charakterystyce społecznej, by uzyskać odpowiedni korpus wraz z informacjami o osobach, które w dialog z chatbotem wchodziły, należało zaprojektować i stworzyć taki chatbot. W związku z tym przygotowałam chatbot Annę Campo. Każda rozmowa z chatbotem kończyła się ankietą, którą wypełniały osoby z nim rozmawiające. Dzięki temu nie tylko udało się zgromadzić korpus 559 dialogów (162 419 segmentów), ale także każdy dialog przeprowadzony przez unikatowego użytkownika powiązać z deklarowaną przez niego charakterystyką społeczno-kulturową.

Korpus dialogów z zaprojektowanym przez Google wielkim modelem językowym LaMDA składał się z udostępnionych przez jednego z pracowników tej firmy jego rozmów

z modelem. W momencie pisania monografii był to jedyny dostępny sposób na zbadanie rozmów z modelami i chatbotami przygotowywanych przez Google. Barda, a następnie Gemini udostępniono już po zakończeniu moich badań oraz po zamknięciu prac nad książką.

Dialogi z chatbotem ChatGPT zgromadzono metodą eksperymentu: rozmawiałam z chatbotem według przygotowanych wcześniej schematów dialogów związanych tematycznie z tymi, które były przeprowadzane przez ludzi z chatbotem Anną Campo oraz, aby porównać model LaMDA oraz chatbota ChatGPT3.5, według schematu, jaki zaproponowali inżynierowie Google`a podczas rozmowy ze swoim modelem językowym.

Ostatni korpus to rozmowy międzyludzkie przeprowadzone przy pomocy komunikatora internetowego Messenger tematycznie związane z zagadnieniami poruszonymi podczas rozmów z chatbotem Anną Campo i chatbotem ChatGPT.

Wszystkie te korpusy zakodowano na poziomie językowym, sił illokucyjnych aktów mowy, ruchów dialogowych, elementów wymiany i gier dialogowych. Dzięki temu możliwe było badanie ilościowe pewnych aspektów dialogu na wszystkich analizowanych poziomach.

4.2.4.2. Metody badawcze

Badania dialogów ludzi z chatbotami konwersacyjnymi przeprowadzono w ujęciu mediolingwistycznym, opierając się na krytycznym podejściu do komunikacji. Do analizy wykorzystano narzędzia badawcze zaczerpnięte z aparatu badawczego analizy dyskursu, lingwistyki kognitywnej, socjo- i pragmatyki.

Analizując materiał badawczy, sięgnięto po metody pozwalające na badanie: struktury dialogu, charakterystycznej dla danego typu dialogów progresji tematycznej; budowy wymian dialogowych; układu sił illokucyjnych; wyboru zastosowanych gier dialogowych; społeczno-instytucjonalnego funkcjonowania takich dialogów. Zastosowano więc m.in. badania korpusowe, analizę dyskursu, badanie ankietowe, wywiad pogłębiony, analizę kontekstu i procesów gospodarczo-kulturowych oraz technologicznych, analizę progresji tematycznej, badanie sił illokucyjnych poszczególnych aktów mowy i ich układów, gry dialogowe, elementy wymiany.

4.2.4.3. Przebieg badań

Analiza materiału badawczego przeprowadzona została zgodnie z założeniami mediolingwistyki na czterech poziomach wskazanych w wybranej ramie teoretycznej: struktury, pragmatyki, stylistyki i aspektu poznawczego.

Pierwszy poziom analizy – poziom struktury dialogu – koncentrował się na wskazaniu granic dialogu z chatbotem, uwarunkowań jego rozpoczęcia i zakończenia, jego segmentacji i relacji między segmentami. Aby taka analiza była możliwa, zgromadzone korpusy dialogów z chatbotami oznakowano ze względu na element wymiany oraz ruchy dialogowe.

Do zakodowania elementów wymiany wykorzystano ustalenia Jacka Warchali związane z tą tematyką. Zastosowano procedurę polegającą na nazwaniu poszczególnych elementów wymiany dialogowej. Przyporządkowanie ich do określonego typu opierało się przede wszystkim na określeniu dystrybucji wiedzy. Jeśli wiedza była po stronie reagującego, to wskazywano reakcję rozstrzygającą. Jeśli mieliśmy do czynienia z wiedzą wspólną lub kombinacją wiedzy wspólnej i wiedzy jednego z interlokutorów, zaznaczano reakcję uzupełniającą (i jej podtyp), jeśli natomiast wiedza była po stronie reagującego, a potem pojawiała się wiedza wspólna – reakcja była mieszana. Jeśli wiedza była po stronie inicjującego, a reakcja była np. rozwinięciem tej wiedzy, to mieliśmy do czynienia z reakcją zestawienia lub reakcją rozwijającą. Reakcja inicjująca natomiast wymagała cody, która w innych przypadkach była opcjonalna.

Do poprawnego zakodowania ruchów dialogowych stworzono katalog tych ruchów oraz ich definicje operacyjne, dzięki którym można było przyporządkować poszczególne wypowiedzi do danego typu ruchu. Katalog ruchów dialogowych stworzono na bazie inwentarza zaproponowanego przez M. Karpińskiego oraz teorii H. Prakkena. W związku z tym, że zaproponowane przez badaczy kroki dotyczyły dialogów formalnych lub dialogów zadaniowych, zostały one uzupełnione o ruchy niezbędne do analizy dialogów z chatbotem konwersacyjnym. Zrobiono to metodą kodowania otwartego na podstawie danych.

Dodatkowo zbadano progresję tematyczną sięgając do metod zaproponowanych przez F. Daneša i E. Szkudlarek-Śmiechowicz. Dzięki temu pokazano, w jakie relacje wchodzi poszczególne elementy wymiany dialogowej również na poziomie rozwijania tematu oraz przyjętej strategii prowadzenia rozmowy.

Przeanalizowano relacje między poszczególnymi, zakodowanymi segmentami oraz odniesiono je do uwarunkowań medialno-komunikacyjnych, technicznych i instytucjonalnych. Kwestie związane z rozpoczęciem i zakończeniem dialogu zinterpretowano opierając się zarówno na analizie ilościowej, jak i jakościowej, odnosząc się do wyników ankiety.

Drugi poziom, poziom pragmatyczny, czyli obraz nadawcy i odbiorcy wpisany w tekst, relacje nadawczo-odbiorcze, potencjał illokucyjny, tj. zbiór sił illokucyjnych i sposób ich uporządkowania, zbadano, znakując dialogi ze względu na siłę illokucyjną oraz gry dialogowe. Do opisu relacji nadawczo-odbiorczych wykorzystano schemat miejsc podmiotowych Patricka Charaudeau.

Siła illokucyjna aktów mowy została zakodowana zgodnie ze wskazaniem J.R. Searla, jej opis zawiera się w definicji aktu mowy (jako funkcji), który jest przytaczany przez badaczy dialogów formalnych.

Gry dialogowe natomiast potraktowano zgodnie z założeniami W.C. Manna jako struktury oparte na celach (cel inicjatora, cel reagującego, cel wspólny). Gra rozpoczyna się od oferty otwarcia gry inicjowanej przez jednego z interlokutorów i jej akceptacji przez drugiego interlokutora (odrzućenie oferty sprawia, że gra się nie rozpoczyna). Później następują kolejne ruchy w dialogu aż do ostatecznego zaakceptowania końca gry (taka akceptacja nie musi być wyrażona eksplicitnie, często jest nią osiągnięcie wspólnego celu). W ramach gry mogą być podjęte różne akcje. Gier dialogowych nie można nazywać ramami lub scenariuszami (skryptami) w rozumieniu Minsky'ego lub Lakoffa. Nie zawierają one bowiem wiedzy na temat konkretnych tematów. Dlatego uzupełniono zakodowane dialogi m.in. opisem gier dialogowych, analizą skryptów i ram.

Poziom stylistyczny natomiast przeanalizowano odnosząc poszczególne elementy związane ze środkami stylistycznymi do kontekstu i struktury dialogu. Przeprowadzono analizę stylistyczną, wychodząc od, uzupełnionych informacjami z ankiet, schematów kontekstu dialogowego opartego na socjokognitywnych założeniach T. van Dijka. Szukano powtarzalnych zależności między używanymi środkami stylistycznymi, idiolektem, a uwarunkowaniami społeczno-psychologicznymi.

Poziom dotyczący aspektu poznawczego, w tym tematyki, sposobu jej prezentacji, perspektywy, punktów widzenia i aksjologii, zbadano, wychodząc od wyników badań ilościowych dotyczących języka użytego w dialogach. Na poziomie językowym zakodowane zostały części mowy, ich fleksja, relacje z nadrzędnikiem, relacje między poszczególnymi częściami zdania. Do anotowania korpusu wykorzystano dostępny online program (aplikację webową) Korpusomat. Wykorzystując Korpusomat przeprowadzono lematyzację, określono części mowy, wskazano częstotliwość użycia danego słowa w korpusie oraz słownictwo charakterystyczne dla korpusu, kolokacje, słowa kluczowe i rozkład słów kluczowych. Możliwa była również analiza wydźwięku emocjonalnego oparta na słowniku NAWL (choć w ograniczonym zakresie).

Na podstawie m.in. słów kluczowych, najczęściej pojawiających się kolokacji czy słownictwa charakterystycznego wyodrębniono słownictwo kluczowe dla dyskursu, stanowiące punkt wejścia do korpusu. Stworzono profile najważniejszych dla tego świata pojęć, odtworzono ich wartościowanie i systemy wartości poszczególnych interlokutorów, zrekonstruowano ramy interpretacyjne oraz zinterpretowano stojący za nimi sposób myślenia.

Odniesiono analizy językowe do procesów społecznych i uwarunkowań komunikacyjnych oraz technologicznych i ustaleń poczynionych po analizie trzech wcześniej zbadanych poziomów.

4.2.5. Układ i struktura monografii

Monografia podzielona jest na 5 rozdziałów, poprzedzonych wstępem i zamkniętych zakończeniem.

Pierwszy rozdział poświęcono chatbotom, ich typologiom i uwarunkowaniom technicznym. Zaproponowano ujęcie chatbotów jako elementu przestrzeni medialnej. Przedstawiając zagadnienia technologiczne, zwrócono szczególną uwagę na te kwestie, które wpływają na sposób tworzenia kroków dialogowych oraz na kształt dialogu. W rozdziale tym zaprezentowano również badania literaturowe dotyczące relacji ludzi z chatbotami, a także poddano refleksji miejsce chatbotów w systemie medialno-technologicznym.

W drugim rozdziale skoncentrowano uwagę na istocie dialogu jako formie komunikacji. Przedstawiono różne rozumienia dialogu, skupiając się na tych, które wydają się użyteczne w badaniu dialogu z chatbotem konwersacyjnym. W związku z tym, że badane w pracy chatboty dostępne są jako aplikacje webowe zwrócono uwagę na uwarunkowania dialogu w przestrzeni internetowej, a w szczególności na charakterystykę dialogu ludzi za pomocą komunikatorów internetowych, traktując ją jako analogię do komunikacji człowieka z chatbotem. Omówienia wymagał również temat autentyczności i pozorności dialogu z chatbotem. Zestawiono ustalenia filozofii dialogu z nowym zjawiskiem, jakim jest dialog z chatbotem konwersacyjnym. Podjęto również refleksję nad zasadnością uznania chatbota za partnera w dialogu. Rozdział ten stanowi fundament teoretyczny kolejnego rozdziału, w którym zaprezentowano różne podejścia badawcze do analizy dialogu.

Rozdział trzeci to syntetyczny przegląd współczesnych sposobów badania dialogów. Szczególną uwagę zwrócono na te podejścia badawcze, które wpisują się w myślenie krytyczne o komunikacji, przede wszystkim na analizę dyskursu. Zaprezentowano również te metody badawcze, które często były używane przy analizie lub tworzeniu chatbotów. Istotne miejsce wyznaczono przeglądowi dorobku polskich badaczy dialogu zajmujących się jego realizacją w języku polskim, podobnie jak w przedstawianej monografii. Wyniki dociekań nad metodami badań dialogu wykorzystano w badaniach empirycznych nad dialogami z chatbotami do analizy materiału badawczego. W ostatnim podrozdziale zaprezentowano także wyniki istniejących badań nad językiem chatbotów i dialogiem z nimi.

Dokonany przegląd podejść do badania dialogów zaowocował zaproponowaniem w rozdziale czwartym mediolingwistycznego podejścia do badania dialogów z chatbotami. Podejście to wykorzystujące jako ramę opisu koncepcję M. Wojtak, charakteryzuje się

nachyleniem dyskursywnym. Aby taka analiza była możliwa, badane dialogi odniesiono m.in. do procesów społecznych, politycznych, historycznych i technologicznych. Do analizy wykorzystano narzędzia badawcze zaczerpnięte z aparatu badawczego charakterystycznego dla tego nurtu związanego z analizą dyskursu, lingwistką kognitywną, socjo- i pragmalingwistyką. Poszerzono ten zestaw o narzędzia do analizy korpusu tekstów. Jak wcześniej zaznaczono, całość analizy przeprowadzono na czterech poziomach: struktury, pragmatyki, stylistyki i aspektu poznawczego. W rozdziale tym scharakteryzowano również materiał badawczy i zaprezentowano krok po kroku postępowanie badawcze.

W piątym rozdziale zamieszczono wyniki badań korpusowych dotyczących dialogów z wybranymi chatbotami, opisanych zgodnie z zaprezentowanym w rozdziale czwartym podejściem mediolingwistycznym, według nadrzędnej ramy organizacyjnej jaką jest przyjęta teoria M. Wojtak. Przeprowadzone badania pozwoliły odpowiedzieć na tę część pomocniczych pytań badawczych, które dotyczą m.in. struktury dialogów, typów relacji nadawczo-odbiorczych, wpływu na takie dialogi uwarunkowań społecznych użytkowników i ograniczeń technologicznych, aspektów poznawczych związanych z analizą dyskursu. Na pozostałe pytania badawcze znaleziono odpowiedź podczas analizowania dialogów międzyludzkich przeprowadzanych na kształt dialogów z chatbotami i ich porównania do dialogów ludzi z chatbotami, szukając m.in. różnic i podobieństw między takimi dialogami.

Zakończenie monografii stanowi syntezę przeprowadzonych dociekań i analiz dotyczących dialogów z chatbotami konwersacyjnymi. Refleksji poddano odpowiedzi na postawione w pracy pytania badawcze, dzięki czemu wykazano osiągnięcie założonych celów rozprawy. Wskazano także ograniczenia przeprowadzonych badań oraz zarysowano perspektywy dalszych rozważań. Sugestie dotyczące przyszłych badań w tej dziedzinie wynikają nie tylko z dostrzeżonych ograniczeń przeprowadzonych badań (i wynikających z nich implikacji), ale także z dynamiki zmian przedmiotu badań, jakie następują wraz z doskonaleniem technologii chatbotów oraz wraz z nabywaniem przez użytkowników nowych doświadczeń w prowadzeniu dialogów z chatbotami.

4.2.6. Rezultaty badań teoriopoznawczych i empirycznych

Przeprowadzona wielopłaszczyznowa analiza dialogów ludzi z chatbotami konwersacyjnymi na czterech wyróżnionych płaszczyznach analizy dialogów pozwoliła na uzyskanie odpowiedzi na postawione w pracy szczegółowe pytania badawcze, a dzięki temu na podstawowe pytanie badawcze dotyczące charakterystyki dialogu z chatbotem konwersacyjnym. Pozyskana wiedza umożliwiła osiągnięcie głównego celu badań, jakim był opis (charakterystyka) tego typu dialogów w ujęciu mediolingwistycznym. Dzięki analizie

przeprowadzonych z chatbotami dialogów wskazano cechy charakterystyczne takiego dialogu związane z:

- jego budową, czyli strukturą wymian dialogowych, progresją tematyczną, granicami takiego dialogu oraz uwarunkowaniami, które za taką budową stoją – zarówno technologicznymi, jak i społeczno-kulturowymi;
- pragmatyką funkcjonowania związaną z relacjami nadawczo-odbiorczymi i siłami illokucyjnymi;
- wpływem kontekstu na ukształtowanie stylistyczne poszczególnych kroków dialogowych (i całych wymian);
- analizą dyskursywną związaną z poruszaną w dialogach tematyką, a także umiejscowieniem dialogu z chatbotem w szerszej perspektywie jego funkcjonowania jako realizacji kontaktu z chatbotem będącym elementem systemu medialno-technologicznego.

Uzyskane na podstawie analizy dialogów wyniki pokazują, że na **plaszczyźnie struktury** dialogi z chatbotami konwersacyjnymi charakteryzują się dużym uporządkowaniem kroków dialogowych. W związku z tym, że chatbot odpowiada na każdy krok dialogowy użytkownika, niemożliwe jest np. prowadzenie rozmowy równoległej (co dość często zdarza się w międzyludzkich rozmowach potocznych). Wymiany dialogowe, mimo iż mogą składać się z trzech elementów, zawsze są dwukrokowe. Chatboty cody lub rozwinięcie reakcji w kolejnym kroku dialogowym użytkownika traktują jako inicjację. Chatboty konwersacyjne generujące treści nie narzucają bowiem nowej ramy tematycznej (potrafią natomiast zaproponować podtemat lub zestaw tematów, z których użytkownik może sobie temat wybrać. Jeśli napisze – lub powie w przypadku interfejsów głosowych – że nie wie, o czym chce porozmawiać lub poprosi o wskazanie jakiś ciekawych tematów). Chatboty oparte na regułach każdy krok dialogowy przyporządkowują do jakiejś „intencji” (lub zapytania w bazie danych). Chatboty opierające się na obu technologiach natomiast, w zależności od sytuacji, zareagują albo generując tekst, albo przyporządkowując krok dialogowy użytkownika do intencji, w efekcie i tak cody lub reakcję w specyficznym kontekście potraktują jako inicjację.

W analizowanych dialogach dominującą progresją tematyczną była progresja heurystyczna, ale wiązało się to z typem chatbotów, który był poddany analizie. Istnieją bowiem możliwości technologiczne, które sprawiłyby, by chatbot całe dialogi prowadził w sposób kontrargumentacyjny. Jeśli natomiast chodzi o progresję dygresyjną, analizowane chatboty potrafią jedynie do kroków dialogowych tworzonych na podstawie progresji heurystycznej wprowadzić wybrane wskaźniki leksykalne charakterystycznych dla dygresji. Istnieją chatboty, których dialogi można byłoby zinterpretować jako dygresyjne, ale jest to dygresja w jednym kierunku, np. bez względu na to, co powie użytkownik, chatbot będzie go

obrażał (nawiązując przy tym do tego, co użytkownik powiedział), niemniej jednak jest to zawsze dygresja związana z próbą obrażenia kogoś.

Analizując granice dialogów z chatbotami zaobserwowałam dwie tendencje, przy czym, wraz z rozpowszechnieniem się tej formy komunikacji, będą one prawdopodobnie się zmieniać (tak jak wraz z rozpowszechnieniem się komunikacji internetowej powstały charakterystyczne dla tej przestrzeni lub poszczególnych platform i grup na tych platformach obecnych, sposoby komunikowania, w tym netykieta).

Pierwsza tendencja, szczególnie przy pierwszym kontakcie z danym chatbotem, przenosi zasady międzyludzkiej grzeczności językowej związanej z rozpoczęciem i zakończeniem rozmowy na dialog z chatbotem.

Druga tendencja polega na rozpoczęciu dialogu od tego, czego oczekuje się od chatbota (pada pytanie, na które użytkownik oczekuje odpowiedzi lub prośba o wsparcie itp.). Zazwyczaj jest to związane z założeniem, że chatbot dostępny jest zawsze, a jego zadaniem jest reagować na kroki dialogowe użytkownika. Dialog kończy się natomiast albo wyrównaniem asymetrii wiedzy, albo uzyskaniem tego, czego się od chatbota oczekiwało (np. miłego słowa lub możliwości wygadania się itp.) lub utratą zainteresowania dalszym dialogiem. Wybór danego typu rozpoczęcia i zakończenia dialogu z chatbotem wiąże się m.in. z częstotliwością używania chatbotów, a także z wiekiem użytkowników.

Analiza **plaszczyny pragmatycznej dialogów** z chatbotem konwersacyjnym wskazuje na to, że badane dialogi charakteryzują się mniejszą naprzemiennością sił illokucyjnych takich jak pytanie i asercja niż ma to miejsce w większości typów dialogów międzyludzkich. Wyjątkiem jest np. wywiad, który również ma dialogiczną formę ukształtowania tekstu, ale ze względu na specyficzny układ ról nadawczo-odbiorczych i podwójność sytuacji komunikacyjnej, to dziennikarz prowadzi dialog, zadaje pytania, a osoba udzielająca wywiadu odpowiada, przy czym można dziś zauważyć pewne zmiany w tak sztywnym układzie ról nadawczo-odbiorczych. W dialogach z chatbotami mamy do czynienia zazwyczaj ze sterowaniem (ang. *locus of control*) dialogiem po stronie jednego z interlokutorów. W dialogach generujących kroki dialogowe jest to zazwyczaj człowiek, w odpowiednio przygotowanych dialogach regułowych – chatbot. Nie oznacza to zupełnego braku naprzemienności ról inicjator-reagujący, a jedynie ich mniejszą liczbę. Relacje nadawczo-odbiorcze w dialogach z chatbotami układają się różnorako, czasem zmieniają się one w ramach jednego dialogu. Niemniej jednak najczęściej mamy do czynienia z asymetrycznością ról nadawczo-odbiorczych. Ich symetryczność zazwyczaj wiąże się bowiem z naprzemiennością ról inicjator-reagujący, która jest ograniczona, z regułą wzajemności oraz upodobnienia, o której pisali Garrod i Pickering, których osiągnięcie

w krokach dialogowych chatbota, który nie dostosowuje się do konkretnego dialogu, jest trudne. Owa asymetria przybiera różne formy, od postawienia się użytkownika w roli testera i recenzenta działania chatbota do roli ucznia lub osoby szukającej informacji u źródła, które ma większą wiedzę. W zależności od relacji nadawczo-odbiorczych różne są również obrazy nadawcy i odbiorcy dla poszczególnych chatbotów i konkretnych rozmów.

Również na **plaszczyźnie stylistycznej**, mimo wzięcia pod uwagę wielu zmiennych, można wskazać pewne cechy, które są charakterystyczne dla kroków dialogowych chatbotów w ogóle. W pracy badano bowiem trzy różne chatboty, wielu użytkowników o różnej charakterystyce społecznej przeprowadziło z nimi kilka tysięcy dialogów. Niemniej jednak badania nad kontekstem w dialogach z chatbotami wymagają jeszcze pogłębienia. Po pierwsze kroki dialogowe analizowanych chatbotów posiadają przede wszystkim cechy języka pisanego (użytkownicy z nimi rozmawiający natomiast w swoich krokach dialogowych posługują się pewną mieszanką cech języka mówionego i pisanego, charakterystyczną dla dialogów zapośredniczonych komputerowo, w tym dla komunikatorów internetowych). Przejawia się to m.in. w tym, że kroki dialogowe chatbotów tworzone są przy pomocy pełnych zdań, w tym często zdań złożonych podrzędnie. Dlatego też przeciętne kroki dialogowe chatbotów są dłuższe niż kroki dialogowe użytkowników. W krokach dialogowych chatbotów często mamy do czynienia z całymi gatunkami charakterystycznymi dla języka pisanego. Gdy pada pytanie o aktora lub aktorkę chatboty często przytaczają całe biogramy, jeśli pytamy o filmy – recenzje, a jeśli poprosimy chatbot o odniesienie się do pewnych hipotez, zazwyczaj dostaniemy rozprawkę.

Na **plaszczyźnie poznawczej** dialogi z chatbotami różnią się w zależności do tematyki poruszanej w dialogu. Analizując dyskurs chatbotów można jednak wyciągnąć pewne wnioski dotyczące zarówno analizowanych chatbotów konwersacyjnych w ogóle, jak i dyskursu poszczególnych chatbotów i modeli językowych.

Pierwszym z aspektów dyskursu, na który warto zwrócić uwagę, jest zaangażowanie w przebieg dialogu. Z jednej strony chatbot jest ciągle dostępny i zawsze odpowie na krok dialogowy użytkownika (nawet jeśli nie niesie on ze sobą wartości semantycznej), a z drugiej chatboty odpowiadają w pewien schematyczny sposób. ChatGPT przyjmuje jako podstawową rolę pomocnika (czy asystenta), a poproszony o wcielenie się w przyjaciela, dialog nadal prowadzi w ten sam sposób, co wcześniej, czekając na inicjatywę użytkownika. Nie wprowadza zatem nowych ram tematycznych, jedynie w warstwie leksykalnej pojawia się kilka słów, które mają wskazywać na próbę zmiany relacji. Anna Campo, która chce być koleżanką, z którą można porozmawiać na każdy temat, jeśli pojawi się jakiś zbliżony temat, potrafi udzielić identycznej odpowiedzi na dany krok dialogowy użytkownika.

Analiza na płaszczyźnie poznawczej prowadzi także do obserwacji, że w dyskurs chatbotów wpisana jest zazwyczaj tendencja do dzielenia się encyklopedyczną wiedzą, niedostępną w takim zakresie człowiekowi. Chatboty czerpiące wiedzę z ogromnych baz, potrafią z dużą skutecznością udzielić prawidłowych odpowiedzi na zapytania z wielu dziedzin. Posługują się językiem w jego odmianie pisanej. Nie chodzi tu jedynie o fakt, że komunikaty są wyświetlane na ekranie użytkownika w formie tekstu pisanego, ale również o to, że rządzi się on logiką pisma. Chatboty posługują się zatem kodem rozwiniętym, generują teksty, które najczęściej przyjmują formę pełnych, rozwiniętych, podrzędnie złożonych zdań. W ich krokach dialogowych pojawiają się również wykrzyknienia, czasem wtrącenia ze słownictwem charakterystycznym dla innego stylu (jeśli poprosi się o to chatbota ChatGPT) lub jeśli w taki sposób zaprojektuje się odpowiedzi (jak w chatbocie Anna Campo). Owa dominacja logiki pisma, która mimo mocno dziś zakorzenionej kultury oralnej, w chatbotach opartych na wielkich modelach językowych wynika przede wszystkim z tego, że korpusy tekstów, na których model się uczy, to przede wszystkim teksty pisane, w dużej części monologi.

Wyrażanie emocji w chatbotach najczęściej odbywa się na płaszczyźnie leksykalnej, choć pojawiają się również wykrzyknienia i emotikony. Emocji nie widać natomiast na płaszczyźnie składniowej, nie występują potoki składniowe czy zdania urwane, mogące wskazywać np. na zdenerwowanie.

Dyskursy poszczególnych chatbotów odzwierciedlają również pewne przyjęte przez ich twórców założenia dotyczące tego, jakiego typu treści nie zostaną użytkownikowi wyświetlone, jakiego typu filtry zostaną na model językowy narzucone (lub jakimi zasadami rządzić się będą systemy regułowe). Sam sposób kategoryzacji treści, który został przez twórców przyjęty (i etykietowany, by np. algorytm mógł się nauczyć, jakie treści są niepożądane, a jakim można, lub należy, nadać pierwszeństwo) również na taki dyskurs ma wpływ. Podobnie jak i przyjęte przez poszczególne korporacje cele (niekoniecznie z samą komunikacją związane, przez nią się jednak przejawiające).

4.3. Wkład do nauki – teoretyczne i aplikacyjne znaczenie wyników badań

Za wkład teoretyczny i aplikacyjny przeprowadzonych dociekań teoretycznych i badań empirycznych można uznać:

- 1) Ujęcie chatbotów jako elementu przestrzeni medialnej, a dialogu ludzi z chatbotami jako nowego zjawiska społecznego i nowego przedmiotu badań w obszarze nauk o komunikacji społecznej i mediach.

- 2) Syntetyczny przegląd współczesnych sposobów badania dialogów, w szczególności podejść badawczych wpisujących się w myślenie krytyczne o komunikacji, uwzględniając wkład polskich badaczy dialogu zajmujących się dialogiem prowadzonym w języku polskim.
- 3) Opracowanie, na podstawie przeglądu sposobów badania dialogów, mediolingwistycznego podejścia do badania dialogów ludzi z chatbotami.
- 4) Ocena zaprezentowanych w literaturze podejść badawczych do analizy dialogu z punktu widzenia możliwości ich wykorzystania do badań w dyscyplinie nauk o komunikacji i mediach nowego w komunikacji zjawiska społecznego jakim jest dialog ludzi z chatbotami konwersacyjnymi.
- 5) Przedstawienie uwarunkowań komunikacji człowieka z chatbotem konwersacyjnym na tle dialogu w przestrzeni internetowej, w szczególności na tle dialogu ludzi za pośrednictwem komunikatorów internetowych oraz zbadanie autentyczności i pozorności dialogu z chatbotem konwersacyjnym
- 6) Ustalenie uwarunkowań zasadności uznania chatbota konwersacyjnego za partnera w dialogu z ludźmi.
- 7) Zbudowanie korpusów dialogów, które mogą być przydatne do dalszych badań medioznawczych.
- 8) Opracowanie charakterystyki współczesnych dialogów z wybranymi chatbotami, zgodnie z zaproponowanym podejściem mediolingwistycznym, w tym struktury dialogów z wybranymi chatbotami, typów relacji nadawczo-odbiorczych, wpływu na takie dialogi społecznych uwarunkowań użytkowników oraz ograniczeń technologicznych.

4.4. Bibliografia wykorzystana w autoreferacie

Charaudeau P., *Langage et Discours - Éléments de sémiolinguistique*, Hachette Université, Paryż 1983.

Daneš F., *Semantyczna i tematyczna struktura zdania i tekstu*, [w:] *Tekst i język. Problemy semantyczne*, pod red. M.R. Mayenowej, Ossolineum, Wrocław 1974.

Dijk T. van, *Discourse and Context. A Sociocognitive Approach*, Cambridge University Press, Cambridge 2008.

Dijk T. van, *Society and Discourse. How Social Contexts Influence Text and Talk*, Cambridge University Press, Cambridge 2009.

Garrod S., M.J. Pickering, *Joint Action, Interactive Alignment, and Dialog*, "Topics in Cognitive Science", 1 (2009), 292-304, DOI: 10.1111/j.1756-8765.2009.01020.x.

Karpiński M., *Struktura i intonacja polskiego dialogu zadaniowego*, Wyd. Naukowe UAM, Poznań 2006.

Kieraś W., Ł. Kobyliński, M. Ogrodniczuk, *Korpusomat — a tool for creating searchable morphosyntactically tagged corpora*, "Computational Methods in Science and Technology", 24(1):21–27, 2018, DOI: 10.12921/cmst.2018.0000005; <http://cmst.eu/articles/korpusomat-a-tool-for-creating-searchable-morphosyntactically-tagged-corpora/>.

Lakoff G., *Kobiety, ogień i rzeczy niebezpieczne. Co kategorie mówią nam o umyśle*, Universitas, Kraków 2011.

Lakoff G., *Moralność polityki. Jak myślą liberałowie i konserwatyści*, Alatheia, Warszawa 2017.

Mann W.C., *Dialogue Macrogame Theory*, Proceedings of the Third SIGdial Workshop on Discourse and Dialogue, Philadelphia, July 2002, ss. 129-141. Association for Computational Linguistic.

Minsky M., *A Framework for Representing Knowledge*. In: P.H. Winston (ed.), *The Psychology of Computer Vision* (pp. 211-277), McGraw-Hill, New York 1975.

Prakken H., *Formal System of Persuasion Dialogue*, "The Knowledge Engineering Review", 21(2), 2006, ss. 163-188.

Searl J.R., *What is a Speech Act*. In: Black M. (red) *Philosophy in America*, tłum. "Czym jest akt mowy", "Pamiętnik Literacki" 1980, LXXI (2), s. 241-248.

Searl J.R., *Czynności mowy. Rozważania z filozofii języka*, tłum. B. Chwedeńczuk, Pax, Warszawa 1987.

Searl J.R., *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of language*, Cambridge University Press, Cambridge 1969.

„Studia Medioznawcze”, t. 24, nr 1, 2023.

Szkudlarek-Śmiechowicz E., *Tekst w radiowej i telewizyjnej debacie politycznej. Struktura. Spójność. Funkcjonalność*, Wyd. UŁ, Łódź 2010.

Warchala J., *Dialog potoczny a tekst*, Wyd. UŚ, Katowice 1991.

Wojtak M., *O gatunkach wypowiedzi i ich prasowych konkretyzacjach*, „Językoznawstwo: współczesne badania, problemy i analizy językoznawcze” 1 (8), 2014.

Wojtak M., *O lingwistycznych fundamentach badań medioznawczych – zarys problematyki*. [W:] *W poszukiwaniu fundamentów nauk o mediach*, red. K. Wolny-Zmorzyński, A. Lewicki, Atut, Wrocław 2019.

Wojtak M., *Gatunki prasowe*, Wyd. UMCS, Lublin 2004.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

5.1.Zainteresowania naukowo-badawcze

Moje zainteresowania badawcze koncentrują się przede wszystkim na problematyce komunikacji społecznej z wykorzystaniem mediów cyfrowych, w tym opartych na AI oraz mediach społecznościowych. Stawiane przeze mnie w dotychczasowych badaniach pytania badawcze dotyczyły przede wszystkim tego, czym charakteryzuje się komunikacja w nowych mediach, jakie zmiany w komunikacji zaszły ze względu na szerokie zastosowanie generatywnej sztucznej inteligencji, jak wygląda zaufanie do takich mediów, w jaki sposób media społecznościowe wykorzystują firmy i organizacje, jakie treści są przez nie przekazywane, w jaki sposób algorytmy zastosowane w mediach społecznościowych wpływają na rozprzestrzenianie się fake newsów, jakie są językowe czynniki, które zwiększają prawdopodobieństwo wykrycia dezinformacji.

Prowadzone przeze mnie badania łączy podejście metodologiczne oparte na analizie dyskursu medialnego wykorzystującej badania korpusowe. Przyjmuję bowiem założenie badawcze, że punktem wyjścia powinien być dobrze zgromadzony materiał badawczy, po którego dogłębnej analizie powinna nastąpić interpretacja wyników w odniesieniu do procesów społecznych, politycznych, gospodarczych, technologicznych i historycznych, ze zwróceniem szczególnej uwagi na te aspekty owych procesów, które pozwalają na udzielenie odpowiedzi na zawarte w danym badaniu pytanie badawcze.

Moja działalność naukowa skupia się na trzech zająających się polach badawczych:

- A. Analiza dyskursu i komunikacja w mediach społecznościowych
- B. Zaufanie we współczesnej komunikacji medialnej
- C. Komunikacja z generatywną sztuczną inteligencją

5.1.1. Opis osiągnięć naukowych w polu badawczym: Analiza dyskursu i komunikacja w mediach społecznościowych

Wskazane pole badawcze wiąże się przede wszystkim z analizą dyskursu, której głównym przedmiotem badań były media społecznościowe. Już mój doktorat pt. *Analiza dyskursu tożsamościowego na przykładzie wypowiedzi współczesnej młodzieży*, obroniony

w czerwcu 2013 r. dotyczył analizy dyskursu tożsamościowego, którego podstawą był zgromadzony korpus składający się z ankiet zawierających dłuższe wypowiedzi oraz wpisów blogowych. W 2014 r. ukazała się, oparta na badaniach prowadzonych do doktoratu, moja książka: D. Konieczna, *Analiza dyskursu. W poszukiwaniu tożsamości współczesnej młodzieży*, CeDeWu, Warszawa 2014.

Dalsze zainteresowanie analizą dyskursu medialnego zaowocowało badaniami, a co za tym idzie licznymi wystąpieniami na konferencjach krajowych i międzynarodowych oraz publikacjami. Jeszcze w 2013 r. zajęłam się badaniem **dyskursu w mediach społecznościowych**, które kontynuowałam w następnych latach. Efektem tego zainteresowania były: (1) Wystąpienie podczas międzynarodowej konferencji *(KO)media. Konteksty dyskursu medialnego*, zorganizowanej przez Wydział Informatyki i Komunikacji Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, która odbyła się w dniach 18-20 września 2013 r., oraz (2) publikacja: D. Konieczna, *Polski dyskurs internetowy na przykładzie blogów publicystycznych [w:] (KO)media. Konteksty dyskursu medialnego*, red. J. Gołuchowski, D. Konieczna, K. Zdanowicz-Cyganiak, CeDeWu, Warszawa 2014. (3) Wystąpienie podczas konferencji zorganizowanej przez Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Wrocławskiego *Teorie komunikacji i mediów 10* w Starej Morawie 27-30 listopada 2016 r. oraz publikacja (4) D. Konieczna, *Analiza dyskursu argumentacyjnego na przykładzie komentarzy blogowych [w:] Teorie komunikacji i mediów 10*, Wrocław 2017.

Zagadnienia związane z analizą dyskursu oraz mediami społecznościowymi wraz z katedralnym zespołem badawczym poruszyliśmy również w publikacji: J. Gołuchowski, D. Konieczna, A. Losa-Jonczyk, *Zarys koncepcji dyskursywnego badania blogosfery [w:] Język a media. Zjawiska komunikacyjne we współczesnych mediach*, red. B. Skowronek, E. Horyń, A. Walecka-Rynduch, Collegium Columbinum, Kraków 2015.

Kontynuacją tych badań było przyjrzenie się wraz z dr Anną Losą-Jonczyk tematom związanym z **analizą dyskursu w mediach społecznościowych różnych firm**: D. Marquardt, A. Losa-Jonczyk, *Interaktywność w mediach społecznościowych polskich firm energetycznych*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach”, 2018.

Badania te zrodziły we mnie zainteresowanie sposobami komunikowania się firm i możliwością ich analizy z punktu widzenia analizy dyskursu. Wtedy powstały takie publikacje jak: (1) D. Marquardt, *Komunikowanie założeń zarządzania zasobami ludzkimi w raportach CSR banków działających w Polsce. Analiza z wykorzystaniem ram interpretacyjnych*, „Zarządzanie Zasobami Ludzkimi”, 2018; (2) D. Marquardt, *Dyskurs organizacyjny i analiza komunikacji w organizacji [w:] Analiza i projektowanie komunikacji cyfrowej w organizacji*, red. J. Gołuchowski, Katowice 2020.

Wraz z mgr A. Losą-Jonczyk pochyliłyśmy się nad mediami społecznościowymi w kontekście narracji i argumentacji dotyczącej Śląska i Ślązaków, czego efektem był rozdział w książce *Porządkowanie wolności. 25 lat Śląska w mediach*: D. Konieczna, A. Losa-Jonczyk, *Narracje i argumentacje o Śląsku i Ślązakach w przestrzeni internetowej na przykładzie dyskusji wokół wystawy stałej o historii Górnego Śląska w Muzeum Śląskim* [w:] *Porządkowanie wolności. 25 lat Śląska w mediach*, red. M. Łuczak, A. Pethe, Katowice 2014.

W tym samym czasie wraz z katedralnym zespołem badawczym (prof. Jerzy Gołuchowski, mgr Anna Losa-Jonczyk) skupiliśmy się na temacie możliwości wykorzystania **pragma-dialektycznej analizy dyskursu**, a co się z tym wiąże, również sposób przedstawiania argumentacji w mediach. Badania te zaowocowały cyklem wystąpień konferencyjnych oraz artykułów naukowych: (1) J. Gołuchowski, D. Konieczna, A. Losa-Jonczyk, *Pozyskiwanie wiedzy z tekstów naukowych z wykorzystaniem analizy argumentacji i metod pragma-dialektycznej analizy dyskursu* [w:] *Wpływ wiedzy na sukces w organizacji w nowej gospodarce*, red. E. Skrzypek, Lublin 2014; (2) J. Gołuchowski, D. Konieczna, A. Losa-Jonczyk, *Pragma-dialektyczna analiza dyskursu argumentacyjnego dotyczącego społecznej odpowiedzialności mediów w polskojęzycznych tekstach naukowych* [w:] *Public relations w perspektywie naukowej*, red. A. Adamus-Matuszyńska, Katowice 2016; (3) D. Konieczna, A. Losa-Jonczyk, J. Gołuchowski, T. Marquardt, *The image of the polish mining industry in the blogosphere in 2015* [w:] *Marketing Identity. Brands we love – part II*, Faculty of Mass Media Communication, Trnava 2016; (4) D. Marquardt, J. Gołuchowski, T. Marquardt, *Argumentative economic discourse in the media based on the examples of blogs devoted to the topic of mining* [w:] *Media economics. Economic issues in the media*, red. B. Nierenberg, J. Gołuchowski, A. Pethe, M. Łuczak, M. Barańska, D. Marquardt, PWN, Warszawa 2018.

Podjęmowane badania wiązały się również z **używaniem i doskonaleniem narzędzi informatycznych do badań dyskursu medialnego**. Doświadczenia ich używania i modyfikacji przedstawiłam w: J. Gołuchowski, D. Konieczna, A. Losa-Jonczyk, *Uwarunkowania i perspektywy informatyzacji analizy współczesnego dyskursu medialnego* [w:] *(KO)media. Konteksty dyskursu medialnego*, red. J. Gołuchowski, D. Konieczna, K. Zdanowicz-Cyganiak, CeDeWu, Warszawa 2014.

Ważnym działaniem naukowym związanym z dyskursem medialnym było współredagowanie dwóch monografii naukowych, będących efektem współorganizowanej przeze mnie: (1) międzynarodowej konferencji naukowej „KO(media)”: *(KO)media. Konteksty dyskursu medialnego*, red. J. Gołuchowski, D. Konieczna, K. Zdanowicz-Cyganiak, CeDeWu, Warszawa 2014; (2) ogólnopolskiej konferencji naukowej „Media w ekonomii, ekonomia

w mediach”: *Media economics. Economic issues un the media*, red. B. Nierenberg, J. Gołuchowski, A. Pethe, M. Łuczak, M. Barańska, D. Marquardt, PWN, Warszawa 2018.

5.1.2. Opis osiągnięć naukowych w polu badawczym: Zaufanie we współczesnej komunikacji medialnej

Badania związane z **zaufaniem we współczesnej komunikacji medialnej** dotyczą zarówno zagadnień sztucznej inteligencji, mediów społecznościowych, jak i analizy dyskursu.

W 2018 r. opublikowane zostały wyniki badań **sposobów budowania zaufania w mediach społecznościowych i raportach CSR** (D. Marquardt, B. Filipczyk, J. Gołuchowski, J. Paliszkiewicz, *Building Public Trust in Social Media* [w:] *Managing Public Trust*, red. B. Kożuch, S.J. Malaga, J. Paliszkiewicz, Palgrave Macmillan, Cham 2018; J. Gołuchowski, D. Konieczna, A. Losa-Jonczyk, *Building trust in CSR reports* [w:] *Intuition, Trust, and Analytics*, red. Jay Liebowitz, Joanna Paliszkiewicz, Jerzy Gołuchowski, CRC Press, 2018). Badania te były prowadzone w ramach interdyscyplinarnej, międzyuczelnianej grupy badawczej (wraz z SGGW w Warszawie), w której odpowiedzialna byłam za opracowanie metodologii i wykonanie części badań związanych z komunikacyjnymi aspektami kształtowania zaufania z uwzględnieniem specyfiki mediów społecznościowych lub stron internetowych, na których publikowane były raporty CSR oraz grup interesariuszy, do których kierowane były komunikaty.

Kolejnym przedmiotem badań w tym nurcie było badanie **metod budowania zaufania do sposobów komunikowania wskaźników zrównoważonego rozwoju** w raportach firm. Badania te prowadziłam w ramach interdyscyplinarnego grantu Beyond Barriers. Ich efektem była m.in. publikacja M. Wieczorek-Kosmala, D. Marquardt, J. Kurpanik, *Drivers of Sustainable Performance in European Energy Sector*, *Energies*, 2021, 14 (21), art No 7055, DOI: 10.3390/en14217055. Za publikacje z tego zakresu w 2021 r. otrzymałam grant rektorski za publikację artykułów w czasopiśmie naukowych. Później, wraz z dr Anną Losą-Jonczyk skupiłyśmy się na budowaniu zaufania do komunikowania środowiskowych, społecznych i związanych z zarządzaniem aktywności firm. Ich efektem jest publikacja: D. Marquardt, A. Losa-Jonczyk, *Building Digital Trust by Communicating Environmental, Social, and Governance Activities* [w:] *Trust and Digital Business. Theory and Practice*, red. J. Paliszkiewicz, K. Chen, M. Launer, Routledge, New York, 2023.

W interdyscyplinarnym, międzynarodowym zespole badawczym prowadziłam badania dotyczące **zaufania do rozwiązań opartych na uczeniu maszynowym** wykorzystywanym w raportach niefinansowych firm prowadziłam. Zajmowałam się tam kwestiami związanymi

z językowymi wskaźnikami zaufania w tekście, metodami ich wydobywania. Wspólnie opracowaliśmy metodologię badań. Wynikiem tych badań był artykuł: T. Jastrzab, M. Wieczorek-Kosmala, A. Losa, M. Papa, D. Marquardt, *The Trust in Machine Learning Applied for Analysis of Non-Financial Disclosures*, [w:] *Trust in artificial intelligence and machine learning*, red. J. Paliszkievicz, J. Gołuchowski, New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 2024.

5.1.3. Opis osiągnięć naukowych w polu badawczym: Komunikacja z generatywną sztuczną inteligencją

Badania dotyczące zagadnienia komunikacji z generatywną sztuczną inteligencją stanowi mój główny obszar badawczy prowadzony od 2018 r., gdy pojawiły się wyniki badań nad sztuczną inteligencją opartą na wielkich modelach językowych. Poprzedziły je badania nad przetwarzaniem języka naturalnego, jakie prowadziłam jeszcze podczas studiów doktoranckich. W 2018 r. moje badania skupiały się na wykorzystaniu w mediach społecznościowych pewnych funkcjonalności AI. Połączyłam to z **badaniem fake newsów** w ramach indywidualnego projektu dla Młodych Naukowców: „Identyfikacja fake newsów i automatyzacja tego procesu”. Wyniki tych badań przedstawiłam na konferencji „Mediatyzacja polityki. Fake news i fact checkers w informowaniu o polityce” organizowanej przez Wydział Politologii UMCS, odbywającej się w dniu 21 czerwca 2018 r. w Lublinie, wygłaszając referat *Automatyzacja identyfikacji fake newsów na Twitterze*, a następnie publikując artykuł D. Marquardt, *Linguistic aspects of fake news identification automation*, „Mediatization Studies”, 2019. Badania te poszerzono wraz z dr Anną Losą-Jonczyk o analizy świadomości studentów dotyczące funkcjonowania mediów społecznościowych i ich umiejętności rozpoznawania fake newsów. Wyniki badań zostały przedstawione podczas międzynarodowej konferencji „Megatrends and Media 2019: Digital Universe” organizowanej przez Katedrę Komunikacji Masowej Uniwersytetu św. Cyryla i Metodego w Trnawie, która odbyła się 16-17 kwietnia 2019 r. w Smolenicach na Słowacji, a następnie opublikowane w monografii pokonferencyjnej: D. Marquardt, A. Losa-Jonczyk, *Awareness of the functioning of media messages and the ability to recognize fake news by Polish students* [w:] *Megatrends and Media*, Trnava 2019. Poza tym brałam udział w pracach zespołu przygotowującego międzynarodowy projekt, tworząc m.in. raport dotyczący sposobów i organizacji przeciwdziałających rozpowszechnianiu fake newsów w Polsce. Ze względu na przebywanie na urloпах macierzyńskich nie byłam jednak realizatorem tego projektu.

Kolejną inspiracją do skoncentrowania uwagi na badaniu **dialogu w mediach społecznościowych** były indywidualne badania przeprowadzane w ramach grantów dla Młodych Naukowców w latach 2016-2018: *Dialog argumentacyjny w perspektywie dyskursywnej* 2016, *Argumentacja w dialogach medialnych* 2017, *Dialog i argumentacja w dyskursie medialnym* 2018.

Funkcjonowaniem internetowych botów automatycznie tworzących treści w mediach społecznościowych zainteresowałam się m.in. podczas mojej pracy jako promotor pomocniczy doktoratu dr Rafała Nocunia pt. *Systemowo-funkcjonalna analiza dyskursu elektronicznego w kontekście aktywności internetowych botów*, obronionego w 2021 r. na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Śląskiego.

Wyniki badań nad komunikacją z systemami sztucznej inteligencji przedstawiałam i poddawałam dyskusji na konferencjach krajowych i międzynarodowych oraz w czasie stażu naukowego, jaki odbyłam w Katedrze Dziennikarstwa (Instytut Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach) Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, a także stażu w National and Kapodistrian University of Athens w Atenach.

W tym polu badawczym mieszczą się wyniki badań zamieszczone w monografii „Dialog z chatbotem. Ujęcie mediolingwistyczne” (2024) uznanym przeze mnie za najważniejsze osiągnięcie badawcze, scharakteryzowanym w punkcie 4.

Badania dotyczące dialogów, jakie ludzie przeprowadzają z chatbotami dotyczyły m.in. zagadnień związanych z **gatunkowością kroków dialogowych chata ChatGPT**. Analizy te poszerzają badania zamieszczone w monografii. Ich Efektem był artykuł D. Marquardt, *Genre Indicators in ChatGPT Chatbot Dialogue Steps*, „Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza”, vol. 31(51), nr 1, 2024, DOI: 10.14746/pspsj.2024.31.1.8. Kwestia sposobu badania struktury dialogu z chatbotem została poruszona w artykule D. Marquardt, *Struktura dialogu z chatbotem w ujęciu mediolingwistycznym*, „Kultura – Media – Teologia”, nr 54/2023. Podczas X Seminarium Mediolingwistycznego, zorganizowanego przez sekcję mediolingwistyczną PTKS oraz Wydział Informatyki i Komunikacji Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach 2 czerwca 2023 r. wygłosiłam referat pt. „Dialog z chatbotem”.

Kolejne badania związane z aspektami medialnymi i społecznymi generatywnej sztucznej inteligencji przeprowadzane wraz z prof. dr hab. Jerzym Gołuchowskim poświęciłam przede wszystkim **władzy wpisanej w dyskurs generowany przez AI** (wystąpienie na konferencji „Media w ekonomii – ekonomia w mediach”, zorganizowanej przez Katedrę Projektowania i Analizy Komunikacji na Wydziale Informatyki i Komunikacji na Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach, która odbyła się 7-8 grudnia 2023 r. z referatem:

Komu służą Bard i ChatGPT? Analiza władzy ekonomicznej w dyskursie chatbotów i o chatbotach, a następnie przygotowana została publikacja *Who do Gemini and ChatGPT serve? Trust in economic power embedded in the chatbot discourse*, zamieszczoną jako rozdział w książce *Trust, media and the economy. Mutual relations*, eds. J. Paliszkiewicz, J. Gołuchowski, K. Zdanowicz-Cyganiak, K. Chen, która ukaże się w wydawnictwie Routledge, Taylor&Francis Group, **punktowi widzenia i perspektywie chatbotów opartych na wielkich modelach językowych** (referat *Chatbot oparty na LLM jako nadawca. Punkty widzenia w dyskursie chatbotów* wygłoszony podczas konferencji „Współczesne media 15. Nadawca-odbiorca-użytkownik”, zorganizowanej przez Katedrę Dziennikarstwa Wydziału Politologii i Dziennikarstwa UMCS w Lublinie, 18-19 kwietnia 2024 r. w Lublinie) oraz **dyskursowi etycznemu dotyczącemu generatywnej sztucznej inteligencji pojawiającemu się w polskich i amerykańskich mediach** (referat: *Dyskurs etyczny gigantów technologicznych wokół wyzwań nowej generacji AI*, wygłoszony podczas VIII Konferencji Etyki Mediów. *Troska o media – troski mediów*, zorganizowanej przez Instytut Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie w dniach 22-23 maja 2024 roku).

W najnowszych badaniach podjęłam próbę pogłębionej analizy **wykorzystania sztucznej inteligencji w dziennikarstwie**. Pierwszym efektem tych badań były wykłady wygłoszone dla studentów i doktoratów kierunku Communication and Media Studies na National and Kapodistrian University of Athens w ramach stypendium Erasmus+ (27.05.-31.05.2024 r.). Podczas wizyty z pracownikami Katedry Communication and Media Studies przedyskutowałam zagadnienia związane z różnicami w podejściu do wykorzystywania SI w greckim i polskim środowisku dziennikarskim.

5.2. Syntetyczne zestawienie dorobku w ujęciu ilościowym

5.2.1. Zestawienie zbiorcze publikacji

Jestem autorką bądź współautorką 27 publikacji, w tym 24 wydanych po uzyskaniu stopnia doktora w 2013 r. (tabela 1).

Więcej: Załącznik 4. Wykaz osiągnięć naukowych.

Tabela 1. Zestawienie zbiorcze publikacji stan na 10 września 2024 r.

Rodzaj publikacji	Przed uzyskaniem stopnia doktora	Po uzyskaniu stopnia doktora	Razem
Monografia – autorstwo	-	2	2
Monografia – redakcja	-	2	2
Razem		4	4
Rozdział w monografii naukowej autorstwo	3	3	6
Rozdział w monografii naukowej współautorstwo	-	11	11
Razem rozdziały w monografii naukowej	3	14	17
Artykuł w czasopiśmie naukowym autorstwo	-	4	4
Artykuł w czasopiśmie naukowym współautorstwo	-	2	2
Razem artykuły w czasopiśmie naukowym	-	6	6
Ogółem	3	24	27

W zestawieniu nie wzięto pod uwagę zaakceptowanego do druku rozdziału w monografii wydawanej w wydawnictwie Routledge: J. Gołuchowski, D. Marquardt, *Who Bard and ChatGPT serve? Trust in economic power embedded in the chatbot discourse* [w:] *Trusted communication and economy – mutual relations*, red. J. Paliszkievicz, J. Gołuchowski, Routledge, New York 2025: https://www.routledge.com/Trust-Media-and-the-Economy-Mutual-Relations/Paliszkiewicz-Goluchowski-Zdanowicz-Cyganiak-Chen/p/book/9781032874739?srsId=AfmBOopajBHmb_T2b3IokvdJE5RtrUQsXqTovpVl1VzrlvCvqmqTHK

5.2.2. Udział w konferencjach i seminariach naukowych

Brałam aktywny udział w **20** (w tym **4** międzynarodowych) konferencjach naukowych (wygłaszając referaty, prezentując wyniki badań i dyskutując je z przedstawicielami społeczności akademickiej). Więcej: Załącznik 5. Wykaz osiągnięć naukowych.

Moja działalność naukowa wiąże się również z uczestnictwem w organizacjach i stowarzyszeniach naukowych. Jestem aktywnym członkiem Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej, sekcji Język w Mediach. Byłam prelegentem na 3 z 12 seminariów mediolingwistycznych i uczestnikiem kongresów PTKS. Byłam członkiem Komisji Językoznawstwa PAN, Oddział Katowice, uczestnicząc w latach 2019-2022 w spotkaniach merytorycznych. Jestem również współpracownikiem Komisji Mediów i Komunikacji Społecznej PAN.

5.2.3. Współpraca naukowa z innymi uczelniami

Podczas pracy na Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach współpracowałam z innymi uczelniami w ramach staży naukowych, prowadzonych prac badawczych i projektów naukowych.

Na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, w Katedrze Dziennikarstwa (Instytut Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach), w lipcu 2023 r. odbywałam staż naukowy, podczas którego uczestniczyłam w spotkaniach merytorycznych z prof. dr hab. Iwoną Hofman dotyczących teorii komunikacji społecznej oraz w spotkaniach merytorycznych z dr hab. Danutą Kępą-Figurą, prof. UMCS, opiekunką naukową stażu, dotyczących kwestii związanych z mediolingwistyką jako badawczą subdyscypliną nauk o komunikacji społecznej i mediach.

Na National and Kapodistrian University of Athens podczas wizyty w ramach program Erasmus + na Wydziale Communication & Media Studies wraz z dr. Costasem Mourlasem, Associate Professor i dr Catheriną Sotirakou, Senior Research Associate, odbyliśmy szereg spotkań naukowych, podczas których poruszaliśmy kwestie związane z generatywną sztuczną inteligencją, sposobami jej wykorzystania w dziennikarstwie, rozważaliśmy różnice w podejściu polskiego i greckiego środowiska dziennikarskiego do stosowania takich rozwiązań.

Z Uniwersytetem Śląskim w Katowicach, z pracownikami Wydziału Humanistycznego – prof. dr hab. Aldoną Skudrzyk i mgr Rafałem Nocunem oraz z pracownikami Katedry Projektowania i Analizy Komunikacji Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach: dr Anną Losą, dr Katarzyną Zdanowicz-Cyganiak i mgr Piotrem Glencem w ramach wspólnego zespołu badawczego zajmowaliśmy się tworzeniem typologii ram interpretacyjnych występujących w dyskursie medialnym mediów lokalnych i wykorzystaniem oraz dostosowaniem do materiału badawczego narzędzi do przetwarzania języka naturalnego.

Ze Szkołą Główną Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, z prof. dr hab. Joanną Paliszkiewicz z Instytutu Zarządzania prowadziliśmy badania dotyczące strategii budowania zaufania do instytucji publicznych w mediach społecznościowych. Efektem tej współpracy jest rozdział w monografii *Managing Public Trust*, red. B. Kożuch, S.J. Malaga, J. Paliszkiewicz, Palgrave Macmillan, Cham 2018: D. Marquardt, B. Filipczyk, J. Gołuchowski, J. Paliszkiewicz, *Building Public Trust in Social Media*.

Z Politechniką Śląską, z dr Tomaszem Jastrzębiem oraz z pracownikami Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach: dr hab. Moniką Wieczorek-Kosmałą, prof. UE; dr Anną Losą oraz z dr Marco Papa, Professor at Università degli Studi di Bari Aldo Moro współpracowałam

w ramach międzynarodowego zespołu badawczego zajmującego się tematyką zaufania do uczenia maszynowego wykorzystywanego w raportowaniu przez firmy informacji niefinansowych. Efektem tej współpracy jest wspólny rozdział w książce wydanej w wydawnictwie Routledge pt. *Trust in artificial intelligence and machine learning*, red. J. Paliszkiewicz, J. Gołuchowski, Routledge, New York, 2025: T. Jastrząb, M. Wieczorek-Kosmala, A. Losa, M. Papa, D. Marquardt, *The Trust in Machine Learning Applied for Analysis of Non-Financial Disclosures*.

5.2.4. Udział w komitetach organizacyjnych i naukowych

- Członek Rady Programowej konferencji naukowo-branżowej „Wyzwania społeczne i gospodarcze współczesnego świata”, PWSZ w Sanoku, 6.12.2017 r.
- Sekretarz międzynarodowej konferencji naukowej „Media w ekonomii – ekonomia w mediach”, Katowice, 21.10.2016 r.
- Członek komitetu organizacyjnego międzynarodowej konferencji naukowej „(KO)media. Konteksty dyskursu medialnego: (KO)munikacja, (KO)operacja, (KO)ntestacja” w Katowicach, 18-20 września 2013 r.

5.2.5. Działalność ekspercka

Podczas mojego zatrudnienia na Uniwersytecie pracowałam również jako fotoreporter, dziennikarz i sekretarz redakcji w miesięczniku „Europerspektywy” oraz jako redaktor i sekretarz redakcji w wydawnictwie Instytutu Podstaw Inżynierii Środowiska PAN.

6. Informacje o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę

6.1. Osiągnięcia dydaktyczne

Zajęcia dydaktyczne dla studentów prowadzę systematycznie od 2010 r., a od 2013 r., czyli od czasu uzyskania stopnia doktora, z wyjątkiem lat 2020-2023, kiedy przebywałam na urloпах macierzyńskich, rodzicielskich i zdrowotnych, oprócz ćwiczeń i laboratoriów prowadzę także wykłady akademickie. Zajęcia te odbywały się zarówno na studiach licencjackich, magisterskich, jak i podyplomowych.

Prowadziłam zajęcia dydaktyczne na kierunkach:

- Dziennikarstwo i komunikacja społeczne (UE Katowice, studia licencjackie i magisterskie) – m.in. analizę dyskursu medialnego, dziennikarstwo internetowe;
- Informatyka i Ekonometria (UE Katowice, studia licencjackie) – systemy dialogowe;
- Zarządzanie w kulturze, sztuce i turystyce kulturowej (UE Katowice, studia podyplomowe) – technologie wiedzy w organizacji kultury, sztuki, turystyki kulturowej;
- Filologia polska (UŚ, studia licencjackie) – m.in. leksykologię i leksykografię, propedeutykę języka polskiego;
- Komunikacja promocyjna i kryzysowa (UŚ, studia licencjackie) – społeczne uwarunkowania języka.

Lista prowadzonych przeze mnie zajęć:

- Analiza dyskursu medialnego
- Dziennikarstwo internetowe
- Warsztat: komunikacja internetowa
- Dziennikarstwo prasowe
- Media lokalne i środowiskowe
- Komunikacja w praktyce – jak tworzyć teksty użytkowe
- Tekst i język w przestrzeni medialnej. Teoria i praktyka
- Korekta, redakcja i skład tekstu
- Kultura języka
- Systemy dialogowe
- Systemy konwersacyjne
- Leksykologia i leksykografia
- Słownictwo i słowniki (zajęcia realizowane w Szkole Języka i Kultury Polskiej, prowadzone z obcokrajowcami)
- Propedeutyka języka polskiego
- Społeczne uwarunkowania języka
- Technologie wiedzy w organizacji kultury, sztuki, turystyki kulturowej
- Seminaria
- Proseminaria

Poza tym w ramach wyjazdów Erasmus+ prowadziłam zajęcia w języku angielskim dotyczące:

- wykorzystania narzędzi AI w dziennikarstwie oraz wprowadzenia do generatywnej sztucznej inteligencji i jej wykorzystania w komunikacji społecznej na National and Kapodistrian University of Athens;
- dziennikarstwa internetowego i mediów społecznościowych na University of SS. Cyril and Methodius in Trnava (Slovak Republic), Faculty of Mass Media Communication.

Moje zajęcia dydaktyczne były wysoko oceniane przez studentów.

Jestem również promotorem i recenzentem prac licencjackich i magisterskich. Podczas pracy na Uniwersytecie Ekonomicznym (z przerwą w latach 2020-2023) wypromowałam 38 studentów studiów licencjackich i 6 studentów studiów magisterskich. Byłam promotorem pomocniczym pracy doktorskiej dr Rafała Nocunia, *Systemowo-funkcjonalna analiza dyskursu elektronicznego w kontekście aktywności internetowych botów*, którego głównym promotorem był prof. dr hab. Jacek Warchala, obronionej w 2021 r.

Prowadziłam cykle zajęć dla zdolnych studentów w ramach tutoringu akademickiego.

Poza zajęciami dla studentów prowadziłam również liczne cykle zajęć dla uczniów szkół średnich w województwie śląskim i w województwie podkarpackim w szkołach, z którymi Wydział Informatyki i Komunikacji miał podpisane umowy o współpracy, Wygłaszałam również wykłady dla uczniów podczas dni otwartych organizowanych przez UE w Katowicach.

Jako wykładowca i nauczyciel akademicki systematycznie dbam o rozwój swojej wiedzy i kompetencji dydaktycznych, dlatego m.in. odbyłam:

- kurs certyfikujący Szkoły Tutorów Akademickich Collegium Wratislaviense w ramach eksperckiego szkolenia tutoringu – 10.10-28.11. 20217 r.;
- szkolenie „Praca ze studentami z zaburzeniami psychicznymi” – 31.05.2017 r.
- szkolenie „Dobrze uczyć” w ramach projektu Uniwersytet Partnerem Gospodarki Opartej na Wiedzy, 2009 r.

6.2. Osiągnięcia organizacyjne

Podczas mojego dwunastoletniego zatrudnienia w Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach wykonywałam wiele prac o charakterze organizacyjnym. W 2012 r. powierzono mi opiekę nad szkołami średnimi. Od tego roku pełnię funkcję pełnomocnika dziekan Wydziału Informatyki i Komunikacji ds. współpracy ze szkołami organizując takie współprace, przygotowując wizyty uczniów na UE w Katowicach oraz organizując i prowadząc zajęcia dla uczniów.

Pracowałam w kilku zespołach opracowujących programy studiów dla kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna oraz specjalności na tym kierunku, przygotowując odpowiednią dokumentację. W 2014 r. uczestniczyłam w pracach zespołu przygotowującego wnioski o nadanie Wydziałowi Informatyki i Komunikacji uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów drugiego stopnia kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna. Za tę pracę otrzymałam Nagrodę Rektora 12.11.2014 r.

W latach 2016-2017 pracowałam jako ekspert merytoryczny w projekcie dydaktycznym „Sternik kariery zawodowej. Rozwój kompetencji studentów Wydziału Informatyki i Komunikacji oraz Finansów i Ubezpieczeń Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach”. Moim zadaniem była pomoc studentom w wyborze odpowiedniego stażu i współpraca zarówno ze studentami, jak i firmami, by staże te odbywały się na wysokim poziomie merytorycznym z korzyścią dla obu stron.

W 2017 r. pracowałam również w Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej. Poza tym w latach 2016-2020 byłam członkiem Rady Wydziału Informatyki i Komunikacji, dzięki czemu mogłam poszerzać swoją wiedzę na temat organizacji uniwersytetu, regulacji prawnych w zakresie szkolnictwa wyższego i dzielić się tymi doświadczeniami z innymi pracownikami Wydziału.

Moja działalność organizacyjna była ograniczona w latach 2020-2023 ze względu na przebywanie na urloпах macierzyńskich i rodzicielskich.

6.3. Osiągnięcia popularyzatorskie i eksperckie

Od początku mojej działalności na Uniwersytecie angażuję się w działania mające służyć popularyzacji nauki. Do działań tych można zaliczyć:

1. Organizowanie współpracy i prowadzenie warsztatów dla uczniów szkół średnich dotyczące dziennikarstwa, realizacji różnych gatunków dziennikarskich, krytycznego myślenia na przykładzie przekazów medialnych, tworzenia własnych chatbotów.
2. Pisanie i publikowanie felietonów w miesięczniku „Europerspektywy” dotyczących mediów i nowych technologii.
3. Współorganizowanie konkursu dziennikarskiego „Szpalta” dla uczniów szkół ponadpodstawowych.
4. Wykład inauguracyjny w ramach konkursu „Era dla e-reportera”.
5. Wykłady dla uczniów podczas dni otwartych Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach.

Byłam współorganizatorem dwóch międzynarodowych konferencji naukowych: *(KO)media. Konteksty dyskursu medialnego*, która odbyła się w dniach 18-20 września 2013 r. oraz *Media w ekonomii – ekonomia w mediach*, która odbyła się 21 października 2016 r. w Katowicach.

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

Uczestniczyłam w wielu szkoleniach, które pomagały mi w rozwoju kompetencji badawczych, m.in:

- „Sieci neuronowe”, 19-20 listopada 2018 r. StatSoft – prowadzący: prof. dr hab. inż. Ryszard Tadeusiewicz, mgr Grzegorz Migut
- „Data mining – kurs podstawowy”, 2-3 marca 2017 r., StatSoft Polska
- kurs certyfikujący Szkoły Tutorów Akademickich Collegium Wratislaviense w ramach Eksperckiego szkolenia z tutoring, 10-28.11.2017 r.
- Informatyka korporacyjna „Biały wywiad – jak zdobyć informacje o konkurencji – narzędzia analityczne do zarządzania ryzykiem i wsparcia procesów decyzyjnych”, 26.11.2013 r.

Dorota Marquardt
(elektroniczny podpis wnioskodawcy)